

Ahoj Lukáši,

Děkuji ti za odpověď. Pozastavím se u tvého rozlišení na pravidla *nižší* a *vyšší úrovně*. To, co mě na tomto rozdělení zajímá, je linie, která by přesně oddělovala tyto dvě úrovně. Jeden úhel pohledu, jak bych se na toto vymezení díval je takové, že bych pravidla nižší úrovně považoval za pravidla biologické, fyzikální a podobně. Jednoduše řečeno pravidla, která jsou daností. Vyšší pravidla, pokud chápu správně, můžeme nazývat jako pravidla vyšší úrovně. Při takovémto rozlišení bych rád podotknul, že ve společnosti se vytvářejí pravidla (pravidla vyšší úrovně), které ovšem regulují pravidla té nižší. Například zde můžeme mluvit o incestním tabu, které stojí na prahu těchto dvou světů (Lévi-Strauss, Needham, a Lévi-Strauss 1969). Jedná se tak o pravidlo vyšší úrovně, které sice staví na základech pravidla nižší úrovně, ale není nutně podřízeno.

Další věcí, která se mi zdá problematická, je vznikání pravidel shora a zdola. Toto se zdá jako válka mezi dvěma světy. Jedním světem vysoké autority, která štěká rozkazy na spodinu, která sama ve svých interakcích vytváří pravidla, kterými se řídí samy. Vezměme si příklad právě z jazyka a pokusu o jeho reformy spojeny s určitou formou diskriminace skrývajících se v jazyce (Ehrlich a King 1992). Byla by to pravidla vznikající shora nebo zdola? Zde se vrátím k mé metafoře srubu. Autorita (v tomto případě ten, kdo takovouto reformu jazyka požaduje) chce postavit srub, ale jediné, co má, tak je plán a dřevo. K tomu, aby srub stál je potřeba jej postavit a nemůže ho postavit autorita sama, musí jej postavit uživatelé srubu naši malí sruboví stavaři. Vzniklo toto pravidlo shora či zdola? Pravidla hry byla přesně vytyčena autoritou, ale hra vznikla až její první hrou a udržela se právě díky tomu, že ji lidé hráli dál.

Půjčím si zde citaci z Quineho Dvou dogmat empirismu: „*Kdo a kdy to takto definoval? Máme snad otevřít nějaký slovník a přijmout za zákon lexikografovu formulaci příslušné definice? To by ale znamenalo zapřáhnout povoz před koně! Lexikograf je totiž empirický vědec, jehož úkol spočívá v tom, že registruje předem daná fakta.* (1995).” Tento úryvek používám hlavně z toho důvodu, že krásně názorně ukazuje zavedení pravidla významu zdola, které je následně upevněno slovníkem, který se pak stává autoritou, která tímto pravidlem působí shora. Mohl bych třeba začít používat termín *starý mládenec* jako označení člověka, který má sice vyšší věk, ale stále mladou duši (bez ohledu na jeho rodinný stav), ale hrál bych tak proti pravidlům, které by bylo jen těžké porazit.

Přijde mi, že se vracíme pohybuje na vlně souhlasu s lehkými výtkami jeden k druhému. Dovol mi tedy položit ti otázku: Je dle tebe možné implementovat pravidlo významové tzv. shora, i když by pravidla zdola hrála proti tomuto pravidlu?

Těším se na tvou odpověď a přeji hezký den.

Literatura:

Ehrlich, Susan, a Ruth King. 1992. „Gender-Based Language Reform and the Social Construction of Meaning”. *Discourse & Society* 3 (2): 151–66. <https://doi.org/10.1177/0957926592003002002>.

Lévi-Strauss, Claude, Rodney Needham, a Claude Lévi-Strauss. 1969. *The Elementary Structures of Kinship*. Rev. ed. Boston: Beacon Press.

Willard V.O. Quine. 1995. *Dvě dogmata empirismu*, přeložil Prokop Sousedík, in: Sousedík, Peregrín (eds.), *Co je analytický výrok?*. Oikymen.